

ביקורות ספרים

פתח דבר

השאלה אם הסוציולוגיה הישראלית היא סוציולוגיה מקומית נידונה רבות מעל דפי כתב עת זה. ואכן, עיון בגיליונותיו יכול להביא לידי מסקנה שכך הם פני הדברים, שכן רוב המאמרים המתפרסמים בו מפנים את מבטם פנימה, לחברה בישראל. כדי לאזן מעט את המקומיות, המדור המובא לפניכם מציג היכרות עם ספרים שנכתבו על ידי סוציולוגים ואנתרופולוגים ישראלים על שלל נושאים מחוץ לגבולות ארצנו. ספרים אלו הם קבוצה יוצאת דופן בקורפוס העשייה של הסוציולוגיה הישראלית, והם מתמקדים במזרח התיכון, בתיאוריה סוציולוגית ואנתרופולוגית ובמחקר השוואתי. ואף על פי כן, אפשר לזהות בהם נקודות השקה, מעין אזורי גבול, עם הסוציולוגיה הישראלית. על ידי הצגת אזורי הגבול האלה ברצוננו לפתוח אפשרויות חדשות להרחבה ולאתגור של הדפוס המקובל בסוציולוגיה הישראלית.

אנו פותחים את המדור בארבעה ספרים העוסקים ביסודותיהן של הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה, בניתוח ובערעור של תיאוריות קיימות ובכניית תיאוריות חדשות. סקירתו של חיים חזן מציגה שני ספרים המציעים נקודות מבט חדשות לחקר טקסים. שני הספרים מערערים על התפיסות המקובלות של הטקס שהכו שורש משנות השבעים ואילך, ומחזירים אותו למרכז המחקר האנתרופולוגי לאחר תקופה שבה נדחקו רגליו. משם נושא אותנו ספרם של גד יאיר ומיכאלה סויר לסיור במרחבי הסוציולוגיה הגרמנית ומציע פרשנות חדשנית המקשרת בין הסיפור היהודי הידוע של הגולם ובין מבנה עומק תרבותי שמתגלה בבסיס החשיבה החברתית הגרמנית. ולבסוף, פיליפ וקסלר מנתח בספרו את עלייתה של החברה המיסטית מתוך דיאלוג בין התיאוריה החברתית הקנונית ובין מגוון המסורות המיסטיות.

אזור גבול חשוב עם הסוציולוגיה הישראלית הוא המזרח התיכון, ושלווה ספרים עוסקים בו: הספר שערכו רות רוזן ונוגה אפרתי מביא אוסף של מחקרים על נשיות במזרח התיכון ומשמיץ את קולותיהן של נשים מתורכיה, מעיראק, מאיראן ועוד. אורית בשקין מגוללת בספרה את קורותיו של הפלורליזם האינטלקטואלי בעיראק בתקופת המלוכה ההאשמית ומציגה תמונה מורכבת, של מדינה שרחוקה מלהסתכם ברודנות ובדיכוי. מערבה משם, סולטן טפה משווה בין עליית מפלגות דתיות בישראל ובין מקבילותיהן התורכיות, ומתוך כך נוגעת ביחסים המורכבים בין דת לחילון במדינת הלאום.

אזור גבול אחר הוא התפוצה היהודית והתרבות היהודית לדורותיה. ספרה של מירה קצבורג-יונגמן מציג אתנוגרפיה היסטורית של ארגון הדסה ומשווה בין הפעילות הציונית הנשית בארצות-הברית ובין זו שהתרחשה בישראל; לילך לביארי מאירה באור מגדרי חדש את שאלת ההגירה דרך מחקר איכותני של מהגרים ישראלים בארצות-הברית; ספרם של שלמה פישר ואדם סליגמן (עורכים) מאפשר הבנה מעמיקה של היחס בין דת לסובלנות דרך מאמרים העוסקים באסלאם, בנצרות וביהדות בישראל ובגולה; ולסיום, ספרו של אפרים דויד מפתח את מבטנו לארגונינו ולעולם הפוליטי מלא ההתרחשויות של תנועת הפועלים הארגוניאית. ספר זה מזכיר לנו שברחבי העולם יהודים מעורבים בתהליכים חברתיים,

תרבותיים ופוליטיים, ולאחר הגירתם לישראל, העניין בתהליכים אלו נשאר במרכז העשייה והמחשבה שלהם. תקוותנו שמדור זה יעמיק וירחיב את מודעות הקוראים לפעילות המגוונת הרוחשת בסוציולוגיה הישראלית.

שלמה פישר ומיכל פגיס, עורכי מדור ספרים